وەقایعی کوردستان

رۆژنامەی فەرمی حکومەتی هەرێمی کوردستانە - وەزارەتی داد هەفتانە دەری دەکات

ژمارە (٩٥) چاپی یەکەم سالی هەشتەم ٢٠٠٨/١٢/٣٠ م ٩/بەفرانبار/٢٧٠٨ کوردی ٢/محرم/١٤٢٩ کۆچی

لەم ژمارەیەدا:

95

* یاسای ژمارە (١٦)ی سالی ٢٠٠٨........................ لا ١
یاسای هەموار کردنی جێبەجێ کردنی یاسای باری کەسیەتی ژمارە(١٨٨)ی سالی ١٩٥٩ی هەموار کراو لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق دا.

* یاسای ژمارە (١٦)ی سالی ٢٠٠٨........................ لا ٨
یاسای پەسندکردنی دەستوری هەرێمی کوردستان ـ عێراق دا.

* ڕێنمایی ژمارە(٤٦)ی وەزارەتی دارایی سالی ٢٠٠٨........................ لا ١٠

* ڕێنمایی ژمارە(٤٧)ی وەزارەتی دارایی سالی ٢٠٠٨........................ لا ١٢

* ڕێنمایی ژمارە(٤٨ و ٤٩)ی وەزارەتی دارایی سالی ٢٠٠٨........................ لا ١٣

* ڕێنمایی ژمارە(٥٠ و ٥١)ی وەزارەتی دارایی سالی ٢٠٠٨........................ لا ١٤

* پەیڕەوی ناوخۆی ئەنجومەنی دادوەری هەرێمی کوردستان ژمارە(١)ی سالی ٢٠٠٨. لا ٢٣

ناونیشان: هەولێر-چوار ڕیانی عەنکاوە باڵەخانەی وەزارەتی داد. .
☎ (٢٢٤٥٥١٤ - ٢٢٤٥٥٠٧ - ٠٧٥٠٤٧٣١٨٤٢ - ٢٢٤٥٥٠٨)

نرخی ٧٥٠ دینارە

http//:www.mojkurdistan.com
E-mail:rwk@mojkurdistan.com

The Weekly Formal Newspaper of Kurdistan Region Government (KRG), Publishing by Ministry of Justice.

وقائع كوردستان

الجريدة الرسمية لحكومة إقليم كوردستان- تصدر اسبوعياً من قبل وزارة العدل

العدد (٩٥) الطبعة الاولى السنة الثامنة ٣٠/١٢/٢٠٠٨ م ٩/بەفرانبار/٢٧٠٨ كوردي ٢/ محرم/ ١٤٢٩ هـ

في هذا العدد:

قانون رقم (١٥) لسنة ٢٠٠٨.. ص ١٥
قانون قانون تعديل تطبيق قانون الأحوال الشخصية رقم (١٨٨) لسنة ١٩٥٩ المعدل إقليم كوردستان – العراق.

قانون رقم (١٦) لسنة ٢٠٠٨.. ص ٢١
قانون إقرار دستور إقليم كوردستان . العراق.

النظام الداخلي لمجلس قضاء إقليم كوردستان-العراق........................ ص ٢٣

فهرست المواضيع باللغة الكوردية

تعليمات رقم (٤٦) لسنة ٢٠٠٨ وزارة المالية........................ ص ٢

تعليمات رقم (٤٧) لسنة ٢٠٠٨ وزارة المالية........................ ص ٥

تعليمات رقم (٤٨) لسنة ٢٠٠٨ وزارة المالية........................ ص ٦

تعليمات رقم (٤٩ و ٥٠) لسنة ٢٠٠٨ وزارة المالية........................ ص ٧

تعليمات رقم (٥١) لسنة ٢٠٠٨ وزارة المالية........................ ص ٨

No.:95 Date : Dec,30, 2008 Vol. : 8

العنوان : اربيل- تقاطع عينكاوه- بناية وزارة العدل.
☎ (٢٢٤٥٥١٤ -٢٢٤٥٥٠٧ -٠٧٥٠٤٧٢١٨٤٢ - ٢٢٤٥٥٠٨)

السعر ٧٥٠ دينار

http//:www.mojkurdistan.com
E-mail:rwk@mojkurdistan.com

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

بەناوی گەل

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عیراق

پشت بە حوکمی برگە (١)ی مادده (٥٦) لە یاسای ژمارە (١)ی ساڵی ١٩٩٢ی هەموارکراو، لەسەر داوای ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان – عیراق. ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عیراق لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە (١٦)ی رۆژی ٢٠٠٨/١١/١٣دا ئەم یاسایەی دەرکرد:–

یاسای ژمارە (١٥)ی ساڵی ٢٠٠٨
یاسای هەموارکردنی جێ بەجێ کردنی یاسای باری کەسیەتی ژمارە (١٨٨) ی ساڵی (١٩٥٩)ی هەموارکراو لە هەرێمی کوردستان ـ عیراق

ماددەی یەکەم:

یەکەم: کارکردن بەبڕگە (١) لەماددەی (سێیەم) لەیاسای ژمارە(١٨٨)ی ساڵی ١٩٥٩ی هەموارکراو، لە هەرێمی کوردستان ـ عیراق ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:

١– هاوسەرگیریی گرێبەندێکی ئارەزوومەندانەیە لە نێوان ژن و پیاودا کە بە هۆیەوە هەریەک بۆ ئەوەکەی دی بە پێی شەرع حەلاڵ دەبێ و مەبەست لێی پێکهێنانی خێزانە لە سەر بنچینەی خۆشەویستی و بەزەیی و بەر پرسیارییێتی هاوبەش بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

دووەم: کارکردن بە بڕگەکانی (٤،٥،٦،٧)ی ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:

نابێ هاوسەرگیریی لەگەڵ ژنێك پتر بکرێت مەگەر بە رێگەپێدانی دادوەرنەبێ، دەبێ رێگەدانیش ئەم مەرجانەی خوارەوەی تێدابێت:

أ– لەبەردەم دادگا رەزامەندیی هاوسەری یەکەم لە سەر ژنهێنانی دووەمی مێردەکەی وەربگیرێ.

ب– تووشبوونی ژنەکە بە نەخۆشیەکی درێژخایەنی سەلمێنراو کە ڕێگە لە کاری سەرجێی ژن و مێردایەتی بگرێ و ئومێدی چاکبوونەوەی نەبێ، یاخود نەزۆك بێ. کە بە راپۆرتی لیژنەی تایبەتی پزیشکی سەلمێنرابێ.

ج– ئەو پیاوەی ژنی دووەم دێنێ توانای دارایی وای هەبێ کە بەشی بەڕێوەبردنی پتر لە ژنێك بکات و ئەمەش دەبێ بە بەڵگەنامەی فەرمی بسەلمێنێ و لە کاتی رێکاری گرێبەندی هاوسەرگیریەکەدا پێشکەش بە دادگای بکات.

د– دەبێ مێردەکە لە بەردەم دادگا بەڵێنامەیەك بە نووسین بەر لە گرێبەندیی هاوسەرگیریی پێشکەش بکات بە بەدیهێنانی دادپەروەری‌و یەکسانی لە نێوانی هەردوو هاوسەرەکەی لە چوونە سەرجێی هاوسەری و پەیوەندییەکانی دیکەی هاوسەرگیریی لەڕووی (ماددی و مەعنەوی)یەوە.

هـ– نابێ ژنەکە ئەو مەرجەی لە گرێبەندی هاوسەرگیریی دانابێ، کە هەوێی بەسەر نەیەت.

و– هەر کەسێکی گرێبەندی هاوسەرگیریی بۆ زیاتر لە ژنێك بە پێچەوانەی هەریەك لە بڕگەکانی (أ،ب،ج،د،هـ) لە (دووەم)ی ئەم ماددەیە کرد، بەحەپس کردن بۆ ماوەیەك لە شەش مانگ کەمتر و لە ساڵێکیش زیاتر نەبێ و بە غەرامەیەکی دە ملیۆن دیناریش سزادەدرێ.

ز– نابێ دادوەر جیبەجێ کردنی ئەو سزایانەی کە لە بڕگەی (و) دا هاتوون ڕابگرێ.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

ماددەی دووەم:

كاركردن بە حوكمی ماددەی پێنجەم لەیاساكەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەو جێی دەگرێتەوە:

شایستەیی لە گرێبەندی هاوسەرگیریی بە بوونی ئەو مەرجانە دێتە دی، كە پێویستە لە هاوگرێبەندەكان هەبن یان لەوانەی جێیان دەگرنەوە بە پێی حوكمەكانی ئەم یاسایە.

ماددەی سێیەم:

یەكەم: كاركردن بە بەندی/د لە بڕگەی (١)ی ماددەی شەشەم ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:

-١

د- شایەدی دانی دوو شایەد كە شایستەیی یاساییان هەبێ بۆ گرێبەندی هاوسەرگیرییەكە لێرەدا ژن و پیاو یەكسانن.

دووەم: بڕگەیەك بەزنجیرە(٥) دەخرێتە سەر ماددەكە بەم شێوەیە خوارەوە:

٥- هاوسەرەكە بۆی هەیە لە كاتی گرێبەندی هاوسەرگیریدا مێردەكەی مافی ئەوەی بداتێ كە بۆی هەبێ تەلاقی بەدەست بێ.

ماددەی چوارەم:

كاركردن بە حوكمی بڕگە (٢) لە ماددەی حەوتەم لەم یاسایەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:

٢- دادوەر بۆی هەیە ڕێگە بدات بەیەك لە دوو هاوسەرەكان گەر نەخۆشی ئەقڵی هەبێ هاوسەرگیریی بكات ئەگەر بە ڕاپۆرتی لیژنەی پزیشكی تایبەتمەند دەركەوت هاوسەرگیرییەكەی زیان بە كۆمەڵگا ناگەیەنی و لە بەرژەوەندیی خۆیەتی بەمەرجێك هاوسەرەكەی دیكەی بە روونی و بە نووسین رازی بێ لە كاتی گرێبەندیی هاوسەرگیرییەكەیدا.

ماددەی پێنجەم:

یەكەم:كاركردن بە حوكمی بڕگە(١) لەماددەی هەشتەمی ئەم یاسایە ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

١- هەر كەسێك شازدە ساڵی تەمەنی تەواوكرد و داوای هاوسەرگیریی كرد، دادوەر بۆی هەیە ڕێگەی پێ بدات،ئەگەر دەركەوت شایستەیی و توانای جەستەیی هەیەو ئەمەش دوای ڕەزامەندیی سەرپەرشتیار (وەلی)ی شەرعی دەبێ و ئەگەر سەرپەرشتیار ڕێگربوو،ئەوا دادوەر داوای لێدەكات لە ماوەیەكی دیاریكراودا قایل بێت، ئەگەر ڕەخنەی نەگرت یان ڕەخنەكەی شیاوی ئەوە نەبوو گوێی پێ بدرێ، ئەوا دادوەر ڕێگەی ئەو هاوسەرگیرییە دەدات.

دووەم: بڕگەیەك بە زنجیرەی (٣) دەخرێتە سەر ماددەكەو بەم جۆرەی خوارەوە:

٣- دایك بە سەرپەرشتیار (وەلی) ئەمر دادەنرێ كە باوك مردبی یان، دیارنەبێو دایكەكە بەخێوی كردبی و لەلای بێ.

ماددەی شەشەم:

كاركردن بە بڕگەكانی (٢،١)ی ماددەی نۆیەم لە یاساكەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:

١- نابێ هیچ خزمێك یان كەسێكی بیانی یەكێك ناچاربكات چ نێر بێ و چ مێ بۆ هاوسەرگیریی بەبێ ڕەزامەندیی خۆی و گرێبەندی بە زۆری بە نادروست دادەنرێ، ئەگەر نەچووبێتە پەردەوەو لە گەڵی جووت نەبووبێ و ئەگەر چووبیش ئەوا ڕادەگیرێ. هەروەها كەسێك لە خزمان یا جیا لەوانیش ڕێگە لە یەكێك بگرێ كە شایستەیی هاوسەرگیرییە بە پێی حوكمەكانی ئەم یاسایە بۆ هاوسەرگیریی.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

٢- هەرکەسێکی سەرپێچی حوکمەکانی بڕگە(١)ی ئەم ماددەیە بکات بە حەپس کردن بۆ ماوەیەك لە دوو ساڵ کەمتر نەبێ و لە پێنج ساڵیش زیاتر نەبێ سزادەدرێ ئەگەر لە خزمەکانی پلە یەك بێ، بەڵام گەر سەرپێچی کەر لە ئەوان نەبوو ئەوا سزاکەی حەپس کردن دەبێ بۆ ماوەیەك لە سێ ساڵ کەمتر نەبێ یاخود بەندکردنی بۆ ماوەیەك لە دە ساڵ زیاتر نەبێ.

ماددەی حەوتەم:

کارکردن بە حوکمی بڕگەکانی (٥،٢) لە ماددەی دەیەم لە یاساکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

٢- بەیاننامەکە بە ڕاپۆرتێکەوە دەلکێندرێ کە لە لیژنەی پزیشکی تایبەتمەندەوە دەرچووەو پشتگیریی تەندروستی هەردوو هاوسەرەکە دەکەن لە نەخۆشی (کەمی بەرگەگرتن)ی تووشبوو و بەرهەڵستی تەندروستی و بە بەڵگەنامەی دیکەش کە یاسا دەیکاتە مەرج.

٥- هەر کەسێك گرێبەندی هاوسەرگیریی لە دەرەوەی دادگا بکات بە غەرامەیەك سزا دەدریت کە لە ملیۆنێك دینار کەمتر نەبێ و لە سێ ملیۆن دیناریش زیاتر نەبێ و سزاکەی حەپس کردن دەبێ بۆ ماوەیەك لە سێ ساڵ کەمتر نەبێ و لە پێنج ساڵیش زیاتر نەبێ ئەگەر هاوسەرگیرییەکی دیکەی لەژیانی هاوسەری دا لە دەرەوەی دادگا گرێدا.

ماددەی هەشتەم:

کـــارکــردن بە مـــاددەی بیست و سێیەم لە یـــــاســـــاکەدا ڕادەگــیری و ئەمەی خــوارەوە جێی دەگـــــرێتەوە:-

نەفەقەی ژن دەکەوێتە سەرشانی پیاوەکەی، بەڵام لەو حاڵەتەی کە ژنەکە هەبووبێ، ئەوا بەرپرسیاریەکە هاوبەش دەبێ ئەگەر ژنەکە قایل بوو.

ماددەی نۆیەم:

کارکردن بە بڕگە (١) ی مـــــاددەی بیست و چوارەم لە یــاســــاکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خــوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

١- نەفەقەی ژنێك کە هیچ پەیوەست بوونی ژن و مێردایەتی تێکنەدابێ کە لەم یاسایەدا هاتوون بە قەرز دادەنرێ و لە ئەستۆی مێردەکەیدا، دەبێ لەو کاتەی کە مێرد لە خەرج کردنی ئەو نەفەقەیە دەوەستێ و نایدات.

ماددەی دەیەم:

کـــــارکردن بە حوکمەکانی مــــاددەی بیست و پێنجەم لە یــاساکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خــوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

یەکەم: لاساری (نشوز): بریتیە لە خۆ بە گەورە زانینی یەکێك لە دوو هاوسەرەکە لەسەر ئەوەکەی دیکەیان وەکو ئەم حاڵەتانەی خوارەوە:

١- مێرد ژنەکەی بە جێبێڵێ یاخود، ژنەکە ماڵی مێردی بەبێ مۆڵەتو بەبێ ڕووی شەرعی جێبێڵێ.

٢- بە خراپی جێبەجێ کردنی ئەرکی هاوسەرگیریی هەریەك لەدوو هاوسەرەکە یان کەموکوڕی نواند بە مەبەستی زیان گەیاندن بە هاوسەرەکەی دی.

٣- ئامادە نەکردنی ماڵی شەرعی لەلایەن مێردەوە بۆ ژنەکەی بە جۆرێك کە لەگەڵ باری کۆمەڵایەتی و ئابووریدا بگونجێ.

٤- قەدەغەکردنی مێرد یا ژن بۆ هاتنە ناو ماڵ بەبێ پاساوێکی شەرعی.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

دووەم: پێویستە لە سەر دادگا پەلە نەکات لە دەرچواندنی حوکمەکەی بە لاساری یەك لە دوو هاوسەرەکە تاکو بە تەواوی ئاگاداری هۆیەکانی لاساری نەبێ و دەبێ هەموو هەوڵەکانی بە کاربێنێ بۆ نەهێشتنی ئەو هۆیانەی ڕێگرن لە پێشی.

سێیەم: لاساری بە هۆیەك لە هۆیەکانی لێك جودابوونەوە دادەنرێ دوای تێپەڕبوونی شەشە مانگ لە وەرگرتنی حوکمی لاساری پلەی یەکلاکەرەوەو بەم شێوەیەی خوارەوە:-

١- ئەگەر پیاوەکە خۆی لاسار بوو، ئەوا پێویستە نەفەقەی ژنەکەی بە درێژایی ماوەی لاساری بدات و لە باری جودابوونەوەشدا، پێویستە مارەیی پاشەکی و نەفەقەی عیددە بدات و قەرەبووی ئەوەی کەوتۆتەسەری بکاتەوە ئەگەر هاتبێتە سەری.

٢-ئەگەر ژنەکە لاسار بوو، ئەوا لە نەفەقە بێبەش دەکرێ و مارەییە پاشەکیەشی ناکەوێ لەحالەتی لێك جودابوونەوە لە یەکتری دوای چوونە پەردە(دخول)، ئەگەر هەموو مارەییەکەی وەرگرتبێ، دەبێ نیوەی ئەوەی وەری گرتووە بیگێڕێتەوە، بەلاَم ئەگەر جودابوونەوەکە بەر لە چوونە پەردەوە بێت، ئەوا مارەیی پاشەکیەکەی ناکەوێ و ناچار دەکرێ ئەوەی وەری گرتووە لە مارەیی پێشەکی بیگەڕێنێتەوە.

چوارەم: لێك جودابوونەوە بە پێی حوکمەکانی ئەم ماددەیە بە تەلاَقی (بائین) دادەنرێ لە جۆری (بەینونە)ی بچووك.

ماددەی یازدەم:

کــارکردن بە حوکمی ماددەکانی بیست و نۆیەم و سییەم لە یاساکەدا ڕادەگیرێ و ئەمانەی خوارەوە جێیان دەگرنەوە:

(ئەگەر مێرد بەبێ نەفەقە ژنەکەی جێهێشت و خۆی بزر کرد یان نەهاتەوە، یاخود ون بوو یان بەندکرا، دادوەر حوکمی خۆی دەدات بە دانی نەفەقە لە ڕۆژی بەجێهێشتن و سندووقی چاودێری کۆمەلاَیەتی نەفەقەی خەملێندراوخەرج دەکات).

ماددەی دوازدەم:

کــارکـــردن بە حوکمی مـــاددەی سی و سێیەم لە یـاســـاکەدا رادەگــیرێ و ئەمەی خــوارەوە جێی دەگــرێتەوە:

(هیچ ملپێکەچکردنێك لەلایەن مێردەوە ناسەپێندرێتە سەر ژن و ژنەکەش نایسەپێنێتە سەر مێردەکەی بۆهەر کارێك کە پێچەوانەی حوکمەکانی شەریعەت و یاسابێ).

ماددەی سێزدەم:

کــارکــردن بە حوکمی مـــاددەی ســی وچــوارەم لە یـــاســـاکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

یەکەم: تەلاَقدان بریتیە لە هەڵگرتنی پەیوەندیی هاوسەرگیریی بە شێوەیەکی راشکاو کە شەرع و یاسا دەلالەتی لەسەر دەکەن بەبێ بەستنەوە بە دارشتنێکی سنووردار، یان زمانێکی دیاری کراو بە کەوتنی لەلایەن مێرد یان ژن ئەگەر یەکێکی کردە بریکاری خۆی یان سەر پشك کرابێت یاخود لە دادوەرەوە بێ.

دووەم: گوێ بە وەکالەت نادرێ لە کاتی رێکارەکانی تۆژینەوەی کۆمەلاَیەتی و تەحکیم و لە کەتنی تەلاَق، ئەگەر بەربەستێك نەبێ لە ئامادەبوونی یەکێك لەدوو هاوسەرەکە.

سێیەم: گوێ بە تەلاَق نادرێ بە ئامادەبوونی دوو شایەدی ڕاستگۆ نەبێ لە کاتی کەوتنیدا یان دان پێدانانی لەبەردەم هەردووکیان یان لەبەردەم دادوەردا.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

ماددەی چواردەم:

کارکردن بە ماددەی سی و پێنجەم لە یاساکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

١- تەلاّقی سەرخۆش یان شێت و کەم ئەقل و ناچارکراو یان ئەو کەسەی شت لێك جیاناکاتەوە لە ئەنجامی تووڕەیی یان کارەساتی کتوپڕیاخود پیریی یان نەخۆشی ناکەوێ.

٢- تەلاّقی ئەو نەخۆشە دەکەوێ کە نەخۆشی مەرگێتی یان لە بارێکدا بووە کە ئەگەری لە ناوچوونی زۆربێ، ئەگەر لەو نەخۆشیەدا یان لەو حاڵەتەدا مرد، بە مەرجێك هەستی جیاکردنەوەی لە دەست نەدابێت، ژنەکەی دەبێتە میراتگری هەرچەندە تەلاّقەکەش (بائین) بێت.

ماددەی پازدەم:

کارکردن بە حوکمی بڕگەی (٢) لە ماددەی سی و حەوتەم لە یاساکەدا ڕادەگیریی و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

ئەو تەلاّقە ناکەوێ کە بە ژمارە گوتراوە یا، بە هێما، مەگەر یەکێك نەبێ و تەلاقی (موعتەددە)ش ناکەوێ.

ماددەی شازدەم:

کارکردن بە حوکمی بڕگەی (١) لە ماددەی سی و هەشتەم لە یاساکەدا رادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە.

تەلاّق دوو بەشە:

١-گێڕانەوەیی(رەجعی): دەشێ مێرد لەکاتی عیددە سەردانی ژنەکەی بکات بێ گرێبەستکردنەوە بە مەرجێك ئارەزووی هەردووکیان لەسەر چاکبوونەوەبێت.

ماددەی حەڤدەم:

یەکەم: کارکردن بە حوکمی بڕگەکانی (٢، ٣)ی ماددەی سی و نۆیەم لە یاساکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە.

٢- مێرد ناچار دەکرێت گۆژمە پارەیەك بۆ ماوەی (٣) سێ مانگ لە سندوقێکی تایبەتی چاودێری خێزان دابنێ لەلای دادگا لەکاتی بەرزکردنەوەی داوای تەلاّق .

٣- ئەگەر مێرد ژنەکەی تەلاّق دا و لەلای دادگا ساغ بووەوە کە پیاوەکە خەتابارە لە تەلاّق دانی و ژنەکەی لەو بارەیەوە تووشی زیان بووبوو، ئەوا دادگا حوکم دەدات لەسەر ئەو داوایەی ژنەکە پێشکەشی دەکات، بەوەی کە پیاوەکەی تەلاّقی داوە قەرەبووێکی وای بکاتەوە کە گونجاو بێت لەگەڵ باری دارایی و پلەی خەتاو توندوتیژیەکەیداو تێکرا تەخمین دەکرێ بە مەرجێك کەمتر نەبێ لە نەفەقەی سێ ساڵ و زیاتریش نەبێ لە پێنج ساڵ جگە لەو مافانەی دیکەی کە سەلمێنراون.

دووەم: بڕگەیەك بە زنجیرەی(٤) دەخرێتە سەر ماددەکە بەم جۆرەی خوارەوە:

٤- حکومەتی هەرێم چاودێری ژنی تەلاّقدراوکە هیچ دەستکەوتێکی نەبێ دەخاتە ئەستۆی خۆی و پارەیەکی مانگانەی لەلایەن چاودێری کۆمەلاّیەتی بۆ تەرخان دەکرێ ، تاکو دەرفەتێکی کارکردنی بۆ دەرەخسێ، یاخود شوو دەکاتەوە.

ماددەی هەژدەم:

کارکردن بە بڕگەی (٥)ی ماددەی چلەمین لە یاساکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

٥- ئەگەر مێرد ژنێکی دیکەی هێنا، ژنی یەکەمی مافی داواکردنی لێك جودابوونەوەی دەبێ.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

ماددەی نۆزدەم:

یەکەم: کارکردن بە (١،٢) لە بڕگەی (یەکەم) لە ماددەی چل و سێیەم لە یاساکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

١-ئەگەر مێردەکەی بەندکرا بە سزایەك ئازادی موقەییەد بکات بۆ ماوەی (٣) سێ ساڵ و زیاتر ، دوای ساڵێك لە جێبەجێ کردنی ، هەرچەندە دەرامەتی هەبێ و خەرجی بکات.

٢-ئەگەر مێرد ژنەکەی بۆ ساڵێك و زیاتر بە بێ پاساوی ڕەوا بەجێهێشت و هەرچەندە مێردەکە شوێنی نیشتەجێبوونی دیاربێ و دەرامەتی وای هەبێ لێی خەرج بکات.

دووەم: کارکردن بە حوکمی بڕگەی (سێیەم) لە ماددەی چل و سێیەم لە یاساکە لە هەرێمی کوردستان ڕادەگیرێ.

ماددەی بیستەم:

کارکردن بە حوکمی ماددەی چل و چوارەم لە یاساکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:-

(دەشێ هۆیەکانی لێك جودابوونەوە و هەڵوەشاندنەوەی گرێبەندی هاوسەرگیریی بە هەموو هۆیەکانی سەلماندن و لەوانەش ئەو شایەدییانەی کە گوێیان لێگیراوە، ئەگەر بە تەواوتر هاتبێ و ئەمەش دادگا دیاری دەکات، بەدەر لەو حاڵەتانەی کە یاسا هۆیە دیاریکراوەکانی سەلماندنیانی دەستنیشانکردووە.

ماددەی بیست و یەکەم:

کارکردن بە بڕگەکانی (١،٣) لە ماددەی چل و شەشەم لە یاساکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:

١-لابردنی کۆتی هاوسەرگیری (خولع) بە دەربڕینی (خولع)ە یاخود بەوەی کە ماناکەی دەبەخشێ، بەرامبەر قەرەبوو کردنەوەیەك زیاتر نەبێ لەوەی وەریگرتووە لە مارەیی دیاریکراو و مەرجیش نییە مێردەکە بەو (خولع)ە ڕازی بێ ئەگەر دەرکەوت بۆ دادوەر لە ڕێگەی تەحکیمەوە کە ژنەکە ناتوانێ لە گەڵیدا بژی.

ماددەی بیست و دووەم:

کارکردن بە ماددەی پەنجایەم لە یاساکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:

(دەبێ نەفەقەی عیددە بۆ ژنە تەڵاقدراوەکە لەسەر مێردە زیندووەکەی بێ و هیچ نەفەقەیەك بەناوی عیددەی مردن نادرێت).

ماددەی بیست و سێیەم:

کارکردن بە ماددەی پەنجاو هەشتەم لە یاساکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خواراوە جێی دەگرێتەوە:-

نەفەقەی هەر مرۆڤێك لەماڵی خۆیەتی تەنیا ژن نەفەقەکەی لەسەر مێردییێتی لەکاتی گرێبەندی تەواودا.

ماددەی بیست و چوارەم:

کارکردن بە ماددەی حەفتاو چوارەم لە یاساکەدا ڕادەگیرێ و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە:

١-ئەگەر ڕۆڵە ی ڕۆڵە لەگەڵ ڕۆڵەدا کۆبوونەوە یاخود ڕۆڵەی ڕۆڵەی ڕۆڵە لەگەڵ ڕۆڵەی ڕۆڵەدا کۆبوونەوە و ئەگەر هاتنە خوارەوەش جێی باوکی کۆچکردوویان یان دایکی کۆچکردوویان دەگرنەوە و ئەوەی دەیانکەوێ لە میرات بۆیان دێتە خوار هەرچەندە لە ژیانیش دامابێ، بەمەرجێك لە سێیەکی میراتەکە زیاتر نەبێ، ئەگەر میراتیان نەگرت و باپیر یان داپیر ئەوەی دەیان کەوێ پێیان نەدان و ئەگەر کەمتریان پێدان لەوەسیەتی واجیب بۆیان تەواو دەکرێ.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

٢-حوكمەكانى وەسيەتى واجيب رۆڵەكانى براو خوشكانيش دەگرێتەوە جا ئەگەر نێر بن ياخود مێ و ئەگەر هاتنە خوارەوەش و بۆ هەردوو هاوسەريش دێتە خوار ئەگەر ژنەكە ئەهلى كيتاب بێ.

٣- خاوەن ميرات لە سەردەمى ژيانيدا بۆى هەيە ماڵەكەى خۆى بەسەر ميراتگرانى نێرو مێ بەيەكسانى دابەش بكات، ياخود ئەمە رابسپێرێ بەمەرجێك لەسێ يەكى ميراتەكە زياتر نەبێ و بەرەزامەندیى ئەوانى تربێ ئەگەر لەسێيەك پتربوو.

٤-خاوەن ميرات بۆى هەيە رابسپێرێ پتر نەبێ لە سێيەكى ميراتەكەى بدات بە ميراتگرێك.

٥-ئەگەر وەسيەتى ئەرك (واجيب) ناكۆك بوو لەگەڵ وەسيەتى هەلبژێدراو(ئيختيارى) ئەوەى يەكەميان پێش هى دووەميان دەخرێ.

ماددەى بيست و پێنجەم:

كاركردن بە حوكمى برگە(١) لە ماددەى نەوەدو يەكەم لە ياساكەدا ڕادەگيرێ وە ئەمەى خوارەوە جێى دەگرێتەوە:-

١/ مێرد لەگەڵ لقى ميراتگرى ژنەكەى چوارەيەكى دەكەوێ و ئەگەر نەيبێ ئەوا نيوەى دەكەوێ. بەلاَم ژن لەگەڵ بوونى لقى ميراتگر ئەوا هەشت يەك دەگرێ و لەكاتى نەبوونيشى ئەوا چواريەك دەگرێ دوايى دەرهێنانى بەشەكەى خۆى كە بەشداريى كردووە لە پێكەوە نانى جێ ماوەكە (التركە) (ميراتەكە) دا.

ماددەى بيست و شەشەم:

كار بەهيچ دەقێكى ياسايى يا بڕيارێك ناكرێت ئەگەر لەگەڵ حوكمەكانى ئەم ياسايە ناكۆك بێ.

ماددەى بيست و حەوتەم:

لەسەر ئەنجومەنى وەزيران ولايەنى پەيوەنديدارەكان حوكمەكانى ئەم ياسايە جێبەجێ بكەن.

ماددەى بيست و هەشتەم:

ئەم ياسايە لە ڕۆژى بلاَوكردنەوەى لە ڕۆژنامەى فەرمى (وەقائيعى كوردستان) جێبەجێ دەكرێ.

عدنان موفتى

سەرۆكى ئە نجومەنى نيشتمانيى كوردستان ـ عيراق

هۆكارەكانى دەركردنى ئەم ياسايە

بەهۆى گرنگى ياساى بارى كەسييەتى و پەيوەندى ڕاستەوخۆ بە تاك و كۆمەڵ و لە پێناو بەرەوپێش بردنى كۆمەڵگاى كوردستانى و ڕێكخستنى پەيوەنديەكانى خێزان و كۆمەلاَيەتى و دابينكردنى دادپەروەرى و يەكسانى سەبارەت بە مامەلە كردنى كۆمەلاَيەتى و خێزانى و دروستكردنى هەماهەنگى و هاوتەريبى لە نێوان ياساو گۆڕاكارييەكانى شارستانى سەردەمداو بەمەبەستى ڕەنگدانەوەى ئاراستەو ڕوانينى ڕێكخراوەكانى كۆمەڵگەى مەدەنى بۆ بەهێزكردن و زامنكردنى مافەكانى ئافرەتانى و ژنانى كوردستانى و دابينكردنى دادپەروەرى تەواوى نێوان ژن و پياو دووباڵى ژيانى مرۆڤايەتى لە كۆمەڵگەدا ئەم ياسايە دانرا.

ئەرشيفى ڕۆژنامەى وەقائعى كوردستان لە سايتى وەزارەتى داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

بەناوی خوای بەخشندە و میهرەبان

هەرێمی کوردستانی عێراق
سەرۆکایەتی هەرێم
سەرۆك

بەناوی گەلەوە

بڕیار

ژمارە (٢٧) ساڵی ٢٠٠٨

یاسای پەسندکردنی دەستووری هەرێمی کوردستان

بە پێی بڕگەی (١) ی ماددەی (١٠) ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ ی هەموارکراو و بە پاڵپشتی ئەو یاساکارییەی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان – عێراق کردویەتی لە خولی دووەمی دانیشتنی ژمارە (١٩) لە ٢٦ /٢٠٠٨/١١ بڕیارماندا بە دەرکردنی:

یاسای ژمارە (١٦) ی ساڵی ٢٠٠٨
یاسای پەسندکردنی دەستووری هەرێمی کوردستان

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەم دەستەواژانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە بۆ کاری ئەم یاسایە:–

یەکەم: هەرێم: هەرێمی کوردستان ـ عێراق.

دووەم: ئەنجومەن: ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عێراق.

سێیەم: پرۆژە: پرۆژەی دەستووری هەرێم کوردستان.

چوارەم: لێژنە: لێژنەی تایبەتمەند کە بە بڕیاری ئەنجومەن ژمارە (٥) لە ٢٠٠٥/٩/٨ راسپێردراوە بۆ بەدواداچوونەوەی پرۆژەی دەستووری هەرێمی کوردستان.

ماددەی دووەم:

ئەنجومەن لە خولی یەکەمی هەڵبژاردنی هەرێمدا بە دەسەڵاتی دامەزرێنەر دادەنرێت لەبەرئەوەی سیستەمی فیدراڵی بە بڕیاری ژمارە (٢٢) لە ١٩٩٢/١٠/٤، کە پرۆژەی دەستووری هەرێمی کوردستان بەپێی بڕیاری ژمارە (٢٦) لە ٢٠٠٢/١١/٧ دا پەسند کراوە.

ماددەی سێیەم:

ئامانج لەم یاسایە دیارکردنی میکانیزمی دانانی دەستوورێکی هەمیشەییە بۆ هەرێم بەپێی حوکمەکانی ماددەی (١٢٠) لە دەستووری عێراقی فیدراڵدا.

ماددەی چوارەم:

پرۆژەکە بە داڕشتنە کۆتاییەکەوە بە هەردوو زمانی کوردی و عەرەبی هەرکاتێك کۆتایی بەکارەکانی هات لەلایەن لێژنەکەوە پێشکەش بە سەرۆکایەتی ئەنجومەن دەکرێت.

ماددەی پێنجەم:

سەرۆکایەتی ئەنجومەن داڕشتنی کۆتایی پرۆژەکە لەخشتەی کارەکانیدا دایدەنێ بۆ ئەوەی دەنگی لەسەر بدرێت.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

ماددەی شەشەم:

پرۆژەکە دەخرێتە بەردەم ڕاپرسی سەرتاسەریەوە دوای پەسندکردنی لە ئەنجومەن بەرەزامەندی بەلای کەمی دوو لەسەر سێ ی ئەندامانیەوە.

ماددەی حەوتەم:

حکومەتی هەرێمی کوردستان لەسەریەتی ژمارەیەکی پێویست لەپرۆژەی دەستووری پەسندکراوی لەلایەن ئەنجومەنەوە، بەو زمانانەی کە لەهەرێمدا قسەیان پێدەکرێ (کوردی . عەرەبی . تورکمانی . سریانی) چاپ بکات بۆ ئەوەی لەڕاپرسیەکی سەرتاسەریدا بیخاتە بەردەستی گەل کە لەماوەیەکی گونجاودا حکومەتی هەرێم بەهەماهەنگ لەگەڵ کۆمسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەکان دیاری دەکات.

ماددەی هەشتەم:

١- لەسەر حکومەتی هەرێمە بە هەماهەنگی لەگەڵ کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردنەکان لەهەرێمدا هەموو پێداویستیەکانی پێویست بۆ سەرخستنی پرۆسەی ڕاپرسی سەرتاسەری بۆ دەستوور لەکاتی دیاریکراودا ئامادەیان بکەن.

٢- کۆمسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەکان هەڵدەستێ بە سەرپەرشتی کردنی پرۆسەی ڕاپرسی سەرتاسەری لەهەرێمدا.

ماددەی نۆیەم:

ئەنجومەنی وەزیران دەبێ ڕێنمایی پێویست دەربکات بۆ ئاسانکاری جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

ماددەی دەیەم:

ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان دەبێ حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی یازدە:

حوکمەکانی ئەم یاسایە لە مێژووی دەرچووندنیەوە جێبەجێ دەکرێ و لە ڕۆژنامەی فەرمی (وقائع کوردستان) بڵاو دەکرێتەوە.

مسعود بارزانی

سەرۆکی هەرێمی کوردستان ـ عێراق

ئەم یاسایە لە ٢٢ی سەرماوەرز ٢٧٠٨ی کوردی بەرامبەر١٦ی ذی الحجە ١٤٢٩ی کۆچی و بەرامبەر ١٤ی تشرینی یەکەمی ٢٠٠٨ی زاینی لە هەولێر دەرچوو

هۆیەکانی دەرکردنی ئەم یاسایە

داننان بە سیستەمی فیدراڵی لە دەستووری عێراق، کە ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان . عێراق پێی وەریگرتووە بەپێی بڕیاری ژمارە (٢٢) لە بەرواری ١٩٩٢/١٠/٤ دەرچوو، بۆ پیادە کردنی ئەو حوکمەی لە ماددەی (١٢٠)ی دەستووری عێراقدا هاتووە کە بەو پێیە ماف بەهەر هەرێمێکی عێراقی فیدرال دەدات کە دەستووری تایبەتی خۆی هەبێ، و بۆ پڕکردنەوەی بۆشایی دەستووری لە هەرێمی کوردستان، هەروەها بۆ پەسند کردنی ئەم دەستوورە کە پێویستی بە میکانیزمێك هەیە بۆ پیادەکردنی بەپێی ڕێو شوێنەکان بۆیە ئەم یاسایە دانرا.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

وەزارەتـــی دارایـــی

ب.گ. دارایی

ژمێرکاری / دیراسات و لێکۆلینەوە

ژمارە: ٢٤٤٧٥/٣/٩

رێکەوت: ٢٠٠٨/١١/٤

رێنمایـــــی دارایـــــی ژمـــــارە (٤٦)

بۆ / گشت وەزارەتەکان و فەرمانگەکانی نەبەستراو سەر بەوەزارەت

ب/ رێنماییەکانی جێ بەجێ کردنی بودجەی هەرێمی کوردستان بۆ ساڵی ٢٠٠٨

دوا بە دوای رێنمایی داراییمان ژمارە (٢٢/أ) بە نووسراومان ژمارە ١٤٠٣٨ لە ٢٠٠٨/٦/٢٥ تایبەت بە جێ بەجێ کردنی بودجەی هەرێمی کوردستان بۆ ساڵی ٢٠٠٨ تکایە تێبینی ئەم برگانەی خوارەوە بکەن:-

١ - برگەی (٢) یەکەم لە ماددەی /١١ بەرژەوەندیە کۆمەڵاتیەکان بەم شێوەی خوارەوە هەموار دەکرێت ((**دیاری کردنی خەرجی هاوکاری بۆ دەزگا و لایەنە خێرخوازەکان و رێکخراوەکانی کۆمەلگەی شارستانی برەکەی هەرچەند بێت لە دەسەڵاتی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران دایە**)) .

٢ - برگەی ٣ و ٤ لە ماددەی ١٢ (کرینی هەبووەکان جگە لە هەبووەکانی پرۆژە سەرمایەدارەکان) لە جیاتی دەستەواژەی سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیران ، وەزارەتی دارایی دەسەڵاتی دەبێت و بۆ نوژەنکردنەوەی بینای حکومی تاکو بری (٢٥٠ ٠٠٠ ٠٠٠) تەنها دوو سەد و پەنجا ملیۆن دینار لە دەسەڵاتی وەزیری تایبەت مەند دەبێت و ئەم دەسەڵاتە خانووی نیشتەجێی فەرمانبەران ناگرێتەوە و لەو برە زیاتر لە دەسەڵاتی وەزیری دارایی دایە .

٣ - برگەی ٥ لە ماددەی ١٢ بەم شێوەی خوارەوە دەبێت :-

ا - کرینی ئۆتۆمۆبێل لە دەسەڵاتی ئەنجووەمەنی وەزیران دایە و لە رێگای لیژنەی تایبەت لە وەزارەتی دارایی جێ بە جێ دەکرێت.

ب - کرینی زەوی و خانووبەرە لە دەسەڵاتی سەرۆکایەتی ئەنجووەمەنی وەزیران دایە بەپێی یاسای ژمارە (١٢) ی ســاڵی ١٩٨١ ی هەموار کراو.

٤ - لابردنی دەستەواژەی کەرتی تایبەت لە برگەی (٤) لە بەشی ژوارەم (خەردیەکانی پرۆژەکانی سەرمایەداری)

٥ - پالپشت بە رەزامەندی سەرۆکایەتی ئەنجووەمەنی وەزیران بە نوسراویان ژمارە (٩٢٥٧) لە ٢٠٠٨/٨/٢٨ برگە (٢١) لە (دەسەڵاتی وەزیری تایبەت مەند و سەرۆکی لایەنی نەبەستراو بە وەزارەت) لاپەرە (٢٠) بەم شێوەی خوارەوە دەبێت:-

ا - دیاری کردنی بری سەرپەرشتیاری و چاودێری بە رێژەی (٣٪) بۆ گوژمەی پرۆژە تـــا (٠٠٠ ٠٠٠ ١ ٠٠٠) یەك ملیار دینار بەشێوەی گشتی و نابێ کەمتر بێ لە (٠٠٠ ٠٠٠ ٥) پێنج ملیۆن دینار بۆ ئەو پرۆژانەی ماوەی جیبەجی کردنیان لە (٩٠) نەوەت رۆژ زیاترە .

ب - رێژەی (٢٪) بۆ گوژمەی پرۆژە لە نێوان (٠٠٠ ٠٠٠ ٠٠٠ ١) یەك ملیار دینار و (٠٠٠ ٠٠٠ ١٠ ٠٠٠) دە ملیار دیناردا بە شێوەی گشتی و نابێ کەمتر بێت لە (٠٠٠ ٠٠٠ ٣٠) ســی ملیۆن دینار بۆ ئەو پرۆژانەی ماوەی جێبەجی کردنیان لە (٣٠٠) سێ سەد رۆژ زیاترە .

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە ماڵپەڕی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

ج –رێژەی (١٪) بۆ گوژمەی پرۆژە لە سەروو (١٠ ٠٠٠ ٠٠٠ ٠٠٠) دە ملـيار دينار بە شێوەی گشتی و نابێ کەمتر بێ لە (٢٠٠ ٠٠٠ ٠٠٠) دوو سەد مليۆن دينار بۆ ئەو پرۆژانەی ماوەی جێبەجێ کردنيان لە (٦٠٠) شەش سەد رۆژ زياترە و لە هيچ هيژ حالەتێکدا ئەم گوژمەيە نابێ زياتر بێت لە (٥٠٠ ٠٠٠ ٠٠٠) پێنج سەد مليۆن دينار .

د – پەيرەو کردنی زياد کردنی ئەو رێژانەی خاڵی (ا / ب / ج) لە ٢٠٠٨/١/١ ەوە بە دەسەلأتی وەزيری دارايی و وەزيری هەرێم بۆ کاروباری دارايی و ئابوری رێژەکان زياد دەکرێت تا دەگاتە (٢٪) بۆ ئەو پرۆژانەی دەست بەکاربوونە پێش ساڵی ٢٠٠٨ و تا ئێستا لە جێ بەجێ کردندان بەپێی ماوەی بە سەرچو و گوژمەی بەکارهاتوو.

ه – رێژەکانی چاودێری و سەرپەرشتياری تەنها پرۆژەکانی بوودجەی وەبەرهێنان دەگرێتەوە.

و – رێژەکانی خەرجی کارگێری کە لە بڕگەکانی (ا / ب / ج) ی سەرەوە دەست نيشان کراوە ئەژمار ناکرێت بۆ پرۆژەکانی نووژەن کردنەوە (صيانە) کە لە سەر بوودجەی ئاسايی گوژمەيان بۆ تەرخان دەکرێت ، و بەشێوەی جێبەجێ کردنی راستەوخۆ (تنفيژ مباشر) جێبەجێ دەکرێت.

ز –چالاکی خزمەت گوزاری و کرينی کەل و پەل و راوێژکاری بە پرۆژە ئەژمار ناکرێت و رێژەی خەرجی کارگێری بۆ دانانرێت .

ح – تەرخان کردنی رێژەی (٥٪) ی رێژەکانی برگەکانی (ا / ب / ج) ی سەرەوە بۆ سەرۆکايەتی ئەنجومەنی (فەرمانبەرانی هەردوو فەرمانگەی پلان دانان و بەدواداچون) کە هەڵدەستن بە کارو بەدواداچونی پرۆژەکانی هەرێم بەو شێوەی لە وەزارەتی پلان دانانی عێراقی پەيرەو دەکرێت.

ی – تەرخان کردنی رێژەی (٢٠٪) ی رێژەکانی برگەکانی (ا / ب / ج) ی سەرەوە بۆ ئەلقەکانی بەدواداچوونی ناو وەزارەت و يەکانيان و لايەنەکانی تر.

٦ – لابردنی دەستەواژەی (بە رەچاو کردنی برياری سەرۆکايەتی ئەنجومەنی وەزيران ژمارە ٨٩٢٠ لە ٢٠٠٨/٨/٥کە لە برگەی (٢) خەرجييەکانی ميکانيزم و ريساکانی جێبەجێ کردنی بودجەی ساڵی ٢٠٠٨ ئاماژەی بۆ کراوە لە لاپەرە (٢٥) دا ، و کاری پێ نـــــاکرێت.

٧ – لابردنی دەستەواژەی (پەسەند کردنی تۆماری گشتی رۆژانە لەلايەن دادنوسەوە لە خـــاڵی ٨ لاپەرە (٣٦) .

٨ – لابردنی برگەکانی (ا / ب / ج) لە خاڵی (١١) و ئەژمارکردنی بە برگەيەکی سەربەخۆ و کاری پێ بکرێت.

٩ – لابردنی دەستەواژەی (لەلايەن فەرمانگەی باجی خانووبەرەی پەيوەنديدارەوە بکرێت) لە برگەی (ب) لە خاڵی (١٥) لاپەرە (٢٧) .

١٠ – لابردنی برگەی (٤١) لە لاپەرە (٣٠) ی ئەم رێنماييە و کاری پێ نەکرێت.

١١ – لابردنی بڕگەی (٨ و ٩) لە بەشی سێيەم (ميلاکات) لە لاپەرەی (٣٢)ی ئەم رێنماييە و کاری پێ نەکـــرێت.

بۆ زانين و کار پێکردنی............لەگەڵ رێزدا.

بايز سعيد محمد

وەزيری دارايی بە وەکالەت

ئەرشيفی رۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سايتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

وەزارەتـــی دارايـــی

ب.گ. دارايی

ژمێركاری / ديراسات و لێكۆڵينەوە

ژمارە: ٢٤٤٧٥/٣/٩

رێكەوت: ٢٠٠٨/١١/٤

ڕێنمايـــــی دارايـــــی ژمـــــارە (٤٧)

بۆ / وەزارەتی پەروەردە / ب – گ - ديوان

ب/ دەرمالەی تايبەت

پاڵپشت بە هەردوو نووسراوی سەرۆكايەتی ئەنجوومەنی وەزيران ژمارە (٣٠١٥) لە ٢٠٠٨/١٠/٢١ و ژمارە (١١٨٥٥) لە ٢٠٠٨/١١/٣ ، بەمەبەستی قەرەبو كردنەوەی مامۆستايانی زەرەرمەند لە سيستەمی نۆيی مووچە بڕياردرا بە :-

١ – خەرج كردنی دەرماڵيەكی تايبەت بە بڕی (٠٠٠ ٧٥) حەفتاو پێنج هەزار دينار مانگانە بۆ ئەو مامۆستايانەی كە لە پلە (٧ و ٨) دان.

٢ – ئەم دەرماڵەيە تەنها بۆ ئەو مامۆستايانە خەرج دەكرێت كە بە فيعلی هەڵدەستن بە كاری وانە ووتنەوە .

٣ – ئەم دەرماڵەيە اە گشت مۆڵەتەكاندا دەبڕێت كە زياتر بێت لە (٣٠) رۆژ .

٤ – ئەم دەرماڵەيە لە بەرواری ٢٠٠٨/٩/١ ەوە خەرج دەكرێت .

بۆ ئاگاداريتان و كار پێكردنی......لەگەڵ رێزدا

بايز سعيد محمد

وەزيری دارايی بە وەكالەت

ئەرشيفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سايتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

وەزارەتـــی دارایـــی
ب.گ. دارایی
ژمێرکاری / دیراسات و لێکۆڵینەوە
ژمارە: ٢٦١٤٤/١٤/٩
ڕێکەوت: ٢٠٠٨/١١/٢٥

ڕێنمایـــــی دارایـــــی ژمـــــارە (٤٨)

بۆ / وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی
ب/مەشقی هاوینە

بە مەبەستی یەکلاکردنەوەی کێشەی ژۆنیەتی خەرج کردنی کرێ ی مامۆستایانی سەرپەرشتیاری زانستی قوتابیانی مەشقی هاوینەی زانکۆ و پەیمانگەکان بریاردرا بەم شێوەی خوارەوە بۆیان خەرج بکرێت و تەنها بۆ یەك جار .

بڕوا نامە	مەشقی یەك مانگ	مەشقی دوو مانگ
دکتۆرا	١٢٥ ٠٠٠ سەد و بیست و پێنج هەزار دینار	٢٠٠ ٠٠٠ دوو سەد هەزار دینار
ماستەر	١٠٠ ٠٠٠ سەد هەزار دینار	١٥٠ ٠٠٠ سەدو پەنجا هەزار دینار
بەکالۆریۆس	٧٥ ٠٠٠ حەفتا و پێنج هەزار دینار	١٠٠ ٠٠٠ سەد هەزار دینار
دبلۆم	٥٠ ٠٠٠ پەنجا هەزار دینار	٧٥ ٠٠٠ حەفتا و پێنج هەزار دینار

بۆ زانین و کار پێکردنی......لەگەڵ ڕێزدا

بایز سعید محمد
وەزیری دارایی بە وەکالەت

وەزارەتـــی دارایـــی
ب.گ. دارایی
ژمێرکاری / دیراسات و لێکۆڵینەوە
ژمارە: ٢٦٥٣١/١٤/٩
ڕێکەوت: ٢٠٠٨/١٢/١

ڕێنمایـــــی دارایـــــی ژمـــــارە (٤٩)

بۆ / وەزارەتەکان و فەرمانگەکانی نەبەستراو بە وەزارەت
ب/دەرماڵەی خیزانداری و منداڵ

پاڵپشت بە نووســـراوی سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیـــران ژمـــارە ٣٢٨١ لـــە ٢٠٠٨/٨/٢٠ ، پێتان ڕادەگەینین کەوا دەرماڵەی خێزانداری و منداڵ ، ژن و پیاو سەرپشکن لە وەرگرتنی بە مەرجێك یەکیکیان وەری بگرێ.... بۆ ئاگاداریتان و کار پێکردنی لە بەرواری ٢٠٠٨/١/١ ەوە .... لەگەڵ ڕێزدا.

بایز سعید محمد
وەزیری دارایی بە وەکالەت

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

ب.گ. دارایی

ژمێرکاری / دیراسات و لێکۆلینەوە

ژمارە: ٢٧٠٣٤/١٤/٩

رێکەوت: ٢٠٠٨/١٢/١٤

رێنمایـــــی دارایـــــی ژمـــــارە (٥٠)

بۆ / وەزارەتەکان و فەرمانگەکانی نەبەستراو بە وەزارەت

ب/روونکردنەوە

دوا بە دوای رێنماییمان ژمارە (٤٣) ی ساڵی ٢٠٠٨ تایبەت بە چۆنیەتی خەرج کردنی دەرماڵەی ئەندازەیی ئەم روونکردنەوەتان ئاراستەدەکەین :-

١ - دەرماڵەی ئەندازەیی بە رێـــژەی (٥٠٪) تەنها بۆ ئەم ئەندازیـــارانە خەرج دەکـــرێت کە لە پرۆژەکانی دەرەوەی سنووری شـــارەوانیەکان خەرج دەکرێن.

٢ - دەرمـــاڵەی ئەندازەیی بە رێـــژەی (٣٪) بۆ ئەو ئەندازیارانە خەرج دەکـــرێت کە لە ناوەوەی سنووری شارەوانین تەنانەت ئەگەر پرۆژەشیان هەبێت هەر ئەم رێژەیە خەرج دەکرێت.

بۆ ئاگاداریتان و کار پێکردنی.... لەگەڵ رێزدا

بایز سعید محمد

وەزیری دارایی بە وەکالەت

وەزارەتـــی دارایـــی

ب.گ. دارایی

ژمێرکاری / دیراسات و لێکۆلینەوە

ژمارە: ٢٧١٤٠/٢٤/٩

رێکەوت: ٢٠٠٨/١٢/١٥

رێنمایـــــی دارایـــــی ژمـــــارە (٥١)

بۆ / وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی

ب/بڕیـــــار

پاڵپشت بە بریـــاری سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیـــران بە نووســـــراوی ژمارە ٣٢٣١ لە ٢٠٠٨/١١/١٣، بڕیاردرا بە زیادکردنی دەرماڵەی قوتابیان لە گشت کۆلیژ و پەیمانگاکانی کوردستان بەم شێوەی خوارەوە و لە دەشپێکی ساڵی خوێندنەوە جێ بە جێ بکـــرێت ....بۆ ئاگاداریتان و کارپێکردنی...لەگەڵ رێزدا.

١- زیاد کردنی دەرماڵەی قوتابیانی ناو شار لە بڕی (٣٠ ٠٠٠) ســـی هەزار دینار بۆ بڕی (٤٠ ٠٠٠) تەنها چل هەزار دینار.

٢- زیاد کردنی دەرماڵەی قوتابیانی دەرەوەی شار لە بڕی (٥٠ ٠٠٠) پەنجا هەزار دینار بۆ بڕی (٦٠ ٠٠٠) تەنها شەست هەزار دینار .

بایز سعید محمد

وەزیری دارایی بە وەکالەت

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

بسم الله الرحمن الرحيم
باسم الشعب
المجلس الوطني لكوردستان ـ العراق

استنادا لحكم الفقرة (١) من المادة (٥٦) من القانون رقم (١) لسنة ١٩٩٢المعدل وبناءاً على ما عرضه مجلس وزراء إقليم كوردستان ـ العراق، قرر المجلس الوطني لكوردستان ـ العراق بجلسته الاعتيادية المرقمة (١٦) والمنعقدة بتأريخ (٢٠٠٨/١١/١٣)تشريع القانون الآتى:-

قـــــانون رقم (١٥) لسنة ٢٠٠٨
قـــــانون تعديل تطبيق قانون الاحوال الشخصية رقم (١٨٨) لسنة ١٩٥٩ المعدل في إقليم كوردستان - العراق

المادة الاولى :

أولاً: (يوقف العمل بالفقرة (١) من المادة الثالثة من القانون رقم ١٨٨ لسنة ١٩٥٩ المعدل في إقليم كوردستان ـ العراق) ويحل محلها مايلى:

١- الزواج عقد تراضي بين رجل وأمرأة يحل به كل منهما للآخر شرعاً غايته تكوين الاسرة على اسس المودة والرحمة والمسؤولية المشتركة طبقاً لاحكام هذا القانون.

ثانياً: يوقف العمل بالفقرات(٤،٥،٦،٧) منها ويحل محلها مايلى:

لا يجوز الزواج باكثر من واحدة إلا باذن القاضي، ويشترط لاعطاء الاذن تحقق الشروط التالية:-

أ ـ موافقة الزوجة الاولى على زواج زوجها امام المحكمة.

ب ـ المرض المزمن الثابت المانع من المعاشرة الزوجية و الذى لايرجى منه الشفاء اوعقم الزوجة الثابت بتقرير من لجنة طبية مختصة.

ج ـ ان يكون لطالب الزواج الثاني امكانية مالية تكفى لاعالة اكثر من زوجة واحدة على ان يثبت ذلك بمستمسكات رسميه يقدمها للمحكمة عند اجراء عقد الزواج.

د ـ ان يقدم الزوج تعهداً خطياً امام المحكمة قبل اجراء عقد الزواج بتحقيق العدل بين الزوجين في القَسْم وغيره من الالتزامات الزوجية (المادية والمعنوية).

هـ ـ ان لا تكون الزوجة قد اشترطت عدم التزوج عليها في عقد الزواج.

و. كل من اجرى عقداً بالزواج باكثر من واحدة خلافاً لما ذكر في اى من الفقرات (أ،ب،ج،د،هـ) من/ثانياً من هذه المادة يعاقب بالحبس مدة لاتقل عن ستة اشهر و لا تزيد على سنة و بغرامة قدرها عشرة ملايين دينار.

ز. لايجوز للقاضى ايقاف تنفيذ العقوبات الواردة في الفقرة (و) اعلاه.

المادة الثانية :

يوقف العمل بحكم المادة الخامسة من القانون ويحل محلها ما يلي:-

تتحقق الاهلية في عقد الزواج بتوفر الشروط الواجب توافرها في العاقدين او من يقوم مقامهما وفق احكام هذا القانون.

ئەرشيفى رۆژنامەى وەقائعى كوردستان لە سايتى وەزارەتى داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

المادة الثالثة :

اولاً: يوقف العمل بالبند/د/من الفقرة/١ من المادة السادسة من القانون ويحل محلها ما يلي:-

١-

د- شهادة شاهدين متمتعين بالاهلية القانونية على عقد الزواج ويستوي في ذلك الرجل والمرأة.

ثانياً: تضاف فقرة بتسلسل(٥) الى المادة وكالآتي:-

٥- للزوجة ان تشترط على الزوج عند عقد الزواج تفويضها بالتطليق.

المادة الرابعة :

يوقف العمل بحكم الفقرة (٢) من المادة السابعة من القانون ويحل محلها ما يلي:-

٢- للقاضي ان يأذن بزواج أحد الزوجين المريض عقلياً اذا ثبت بتقرير من لجنة طبية مختصة ان زواجه لا يضر بالمجتمع وأنه في مصلحته الشخصية وقبل الزوج الاخر بهذا الزواج قبولاً صريحاً كتابة في عقد الزواج.

المادة الخامسة :

اولاً: يوقف العمل بحكم الفقرة (١) من المادة الثامنة من القانون ويحل محلها ما يلي:

١- اذا طلب من اكمل السادسة عشرة من العمر الزواج، فللقاضي ان يأذن به، اذا ثبت له اهليته وقابليته البدنية، بعد موافقة وليه الشرعي فأذا امتنع الولي طلب القاضي منه موافقته خلال مدة يحددها لـه، فأن لم يعترض او كان اعتراضه غير جدير بالاعتبار اذن القاضي بالزواج.

ثانياً:- تضاف فقرة بتسلسل (٣) الى المادة وكالآتي:-

٣- تعتبر الام ولياً اذا كان الاب متوفياً او غائباً وكانت حاضنة.

المادة السادسة :

يوقف العمل بالفقرتين (١و٢) من المادة التاسعة من القانون ويحل محلهما ما يلي:-

١- لا يحق لاي من الاقارب او الاغيار اكراه اي شخص، ذكرا كان ام انثى على الزواج دون رضاه، ويعتبر عقد الزواج بالاكراه باطلاً اذا لم يتم الدخول واذا تم الدخول فيعتبر موقوفاً، كما لا يحق لاي من الاقارب او الاغيار منع من كان اهلا للزواج، بموجب احكام هذا القانون من الزواج.

٢- يعاقب من خالف احكام الفقرة(١) من هذه المادة بالحبس مدة لا تقل عن سنتين ولا تزيد على خمس سنوات اذا كان قريباً من الدرجة الاولى، اما اذا كان المخالف من غير هؤلاء فتكون العقوبة الحبس مدة لا تقل عن ثلاث سنوات او السجن مدة لاتزيد على عشر سنوات.

المادة السابعة :

يوقف العمل بحكم الفقرتين (٥،٢) من المادة العاشرة من القانون ويحل محلهما ما يلي:-

٢- يرفق البيان بتقرير من لجنة طبية مختصة يؤيد سلامة الزوجين من مرض نقص المناعة المكتسبة والموانع الصحية وبالوثائق الاخرى التي يشترطها القانون.

٥- يعاقب بغرامة لا تقل عن مليون دينار ولا تزيد على ثلاثة ملايين دينار كل من اجرى عقد الزواج خارج المحكمة، وتكون العقوبة الحبس مدة لا تقل عن ثلاث سنوات ولا تزيد على خمس سنوات اذا عقد خارج المحكمة زواجاً اخر مع قيام الزوجية.

ئەرشيفى رۆژنامەى وەقائعى كوردستان لە سايتى وەزارەتى داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

المادة الثامنة :

يوقف العمل بالمادة الثالثة والعشرين من القانون ويحل محلها ما يلي:-

((تجب نفقة الزوجة على الزوج وفي حالة يسار الزوجة تكون المسؤولية مشتركة ان رضيت بها))

المادة التاسعة :

يوقف العمل بالفقرة (١) من المادة الرابعة والعشرين من القانون ويحل محلها ما يلي:-

١-((تعتبر نفقة الزوجة غير المخلة بالالتزامات الزوجية الواردة في هذا القانون ديناً في ذمة زوجها من وقت امتناع الزوج عن الانفاق))

المادة العاشرة :

يوقف العمل باحكام المادة الخامسة والعشرين من القانون ويحل محلها مايلي:-

اولاً: النشوز هو تعالى احد الزوجين على الآخر كما في الحالات الآتية:

١- هجر الزوج او ترك الزوجة بيت الزوجية بلا اذن وبغير وجه شرعي.

٢- تعسف اي من الزوجين في اداء الواجبات الزوجية او الاخلال بها قاصدا الاضرار بالزوج الآخر.

٣- عدم تهيئة الزوج لزوجته البيت الشرعي المناسب لحالتهما الاجتماعية والاقتصادية.

٤- منع الزوج او الزوجة من الدخول الى البيت دون عذر شرعي.

ثانياً:على المحكمة ان تتريث في اصدار الحكم بنشوز احد الزوجين حتى تقف على اسباب النشوز وان تستنفذ جميع مساعيها في ازالة تلك الاسباب التي تحول دون ذلك.

ثالثاً: يعتبر النشوز سبباً من اسباب التفريق بعد مرور ستة اشهر على اكتساب حكم النشوز درجة البتات وعلى الوجه الآتي:

١- اذا كان الزوج هو الناشز فيلزم بنفقة الزوجة طيلة فترة النشوز وفي حالة التفريق بينهما يلزم بدفع المهر المؤجل ونفقة العدة والتعويض المستحق ان كان له مقتضى.

٢- اذا كانت الزوجة ناشزاً فتحرم من النفقة ويسقط مهرها المؤجل في حالة التفريق بينهما بعد الدخول فاذا كانت قد قبضت جميع المهر الزمت برد نصف ماقبضته، اما اذا كان التفريق قبل الدخول فيسقط المهر المؤجل وتلزم برد ماقبضته من مهرها المعجل.

رابعاً: يعتبر التفريق وفق احكام هذه المادة طلاقاً بائنا بينونة صغرى.

المادة الحادية عشرة :

يوقف العمل بحكم المادتين التاسعة والعشرين والثلاثين من القانون و يحل محلهما ما يلي:

(اذا ترك الزوج زوجته بلا نفقة واختفى او تغيب او فقد او سجن، حكم القاضي لها بالنفقة من تاريخ الترك ويقوم صندوق الرعاية الاجتماعية بصرف النفقة المقدرة لها).

المادة الثانية عشرة :

يوقف العمل بحكم المادة الثالثة والثلاثين من القانون ويحل محلها ما يلي:

(لا طاعة للزوج على زوجته ولا للزوجة على زوجها في كل امر مخالف لاحكام الشريعة والقانون).

المادة الثالثة عشرة:

يوقف العمل بحكم المادة الرابعة والثلاثين من القانون ويحل محلها ما يلي:

اولاً: الطلاق رفع قيد الزواج بصيغة صريحة تدل عليه شرعاً وقانوناً دون التقيد بصيغة محددة او لغة معينة بايقاع من الزوج او الزوجة ان وكلت او فوضت به او من القاضي.

ئەرشيفى ڕۆژنامەى وەقائعى كوردستان لە سايتى وەزارەتى داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

ثانياً:لا يعتد بالوكالة في اجراءات البحث الاجتماعي والتحكيم وفي ايقاع الطلاق ما لم يكن هناك مانع من حضور احد الزوجين.

ثالثاً: لا يعتد بالطلاق الا بحضور شاهدين عدلين حين الايقاع او الاقرار به امامهما او امام القاضي.

المادة الرابعة عشرة:

يوقف العمل بالمادة الخامسة والثلاثين من القانون ويحل محلها مايلي:-

١- لايقع طلاق السكران و المجنون و المعتوه و المكره و من كان فاقد التمييز من غضب او مصيبة مفاجئة او كبر او مرض.

٢- يقع طلاق المريض مرض الموت او في حالة يغلب في مثلها الهلاك اذا مات في ذلك المرض او تلك الحالة و لم يكن فاقد التمييز و ترثه زوجته ولو كان الطلاق بائناً.

المادة الخامسة عشرة:

يوقف العمل بالفقرة (٢) من المادة السابعة والثلاثين من القانون ويحل محلها مايلي:

لايقع الطلاق المقترن بعدد لفظاً او اشارة الا واحدة ولايقع طلاق المعتدة.

المادة السادسة عشرة :

يوقف العمل بحكم الفقرة (١) من المادة الثامنة والثلاثين من القانون ويحل محلها مايلي:

الطلاق قسمان:

١-الرجعي/ و هو ما جاز للزوج مراجعة زوجته اثناء عدتها منه دون عقد على ان تتوافر رغبتهما في الاصلاح.

المادة السابعة عشرة :

اولاً: يوقف العمل بحكم الفقرتين (٣،٢) من المادة التاسعة والثلاثين من القانون ويحل محلهما مايلي:

٢- يلزم الزوج بوضع مبلغ من المال لفترة (٣) ثلاثة اشهر في صندوق خاص لرعاية الاسرة لدى المحكمة عند رفعه دعوى الطلاق.

٣- اذا طلق الزوج زوجته وتبين للمحكمة ان الزوج متعسف في طلاقها وان الزوجة اصابها ضرر من جراء ذلك تحكم المحكمة بطلب منها على مطلقها بتعويض يتناسب وحالته المالية ودرجة تعسفه يقدر جملة على ان لا تقل عن نفقتها لمدة ثلاث سنوات ولاتزيد على خمس سنوات علاوة على حقوقها الثابتة الاخرى.

ثانياً: تضاف فقرة بتسلسل (٤) الى المادة وكالآتي:-

٤- تلتزم حكومة الاقليم برعاية المطلقة التي لا تملك دخلاً شهرياً ويخصص مبلغ شهري لها من قبل الرعاية الاجتماعية ولغاية ايجاد فرصة عمل لها او زواجها.

المادة الثامنة عشرة :

يوقف العمل بالفقرة (٥) من المادة الاربعين من القانون ويحل محلها مايلي:

٥- اذا تزوج الزوج بزوجة ثانية يحق للزوجة الاولى طلب التفريق.

المادة التاسعة عشرة :

اولاً: يوقف العمل ب(٢،١) من الفقرة (اولاً) من المادة الثالثة و الاربعين من القانون ويحل محلهما مايلي:

١- اذا حكم على زوجها بعقوبة مقيدة للحرية مدة ثلاث سنوات فاكثر بعد مضي سنة على التنفيذ ولو كان له مال تستطيع الانفاق منه.

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

٢- اذا هجر الزوج زوجته مدة سنة فاكثر بلا عذر مشروع، ولو كان الزوج معروف الاقامة وله مال تستطيع الانفاق منه.

ثانياً: يوقف العمل بحكم الفقرة (ثالثاً) من المادة الثالثة والاربعين من القانون في اقليم كوردستان ـ العراق.

المادة العشرون :

يوقف العمل بالمادة الرابعة والاربعين من القانون ويحل محلها مايلي:

يجوز اثبات اسباب التفريق وانحلال عقد الزواج بكافة وسائل الاثبات بما في ذلك الشهادات الواردة على السماع اذا كانت متواترة ويعود تقديرها الى المحكمة وذلك باستثناء الحالات التي حدد القانون وسائل معينة لاثباتها.

المادة الحادية والعشرون :

يوقف العمل بالفقرتين (١،٣) من المادة السادسة والاربعين من القانون ويحل محلهما مايلي:

١- الخلع ازالة قيد الزواج بلفظ الخلع او ما في معناه مقابل عوض لايزيد عما قبضته من المهر المسمى ولايشترط رضى الزوج في الخلع اذا تبين للقاضي عن طريق التحكيم ان الزوجة لا تطيق العيش معه.

المادة الثانية والعشرون :

يوقف العمل بالمادة الخمسين من القانون ويحل محلها مايلي:

تجب نفقة العدة للمطلقة على زوجها الحي ولا نفقة لعدة الوفاة.

المادة الثالثة والعشرون :

يوقف العمل بالمادة الثامنة والخمسين من القانون و يحل محلها مايلي:

نفقة كل انسان من ماله الا الزوجة فنفقتها على زوجها من حين العقد الصحيح.

المادة الرابعة والعشرون :

يوقف العمل بالمادة الرابعة والسبعين من القانون و يحل محلها مايلي:

١- اذا اجتمع اولاد الاولاد مع الاولاد او اولاد اولاد الاولاد مع اولاد الاولاد وان نزلوا يحلون محل والدهم المتوفى او والدتهم المتوفاة وينتقل اليهم مايستحقه من الميراث لو كان على قيد الحياة على ان لايزيد عن ثلث التركة اذا لم يرثوا ولم يعطهم الجد او الجدة مايساوي استحقاقهم واذا اعطاهم الاقل يكمل من الوصية الواجبة.

٢- تسري احكام الوصية الواجبة على اولاد الاخوة والاخوات ذكوراً كانوا او اناثاً وان نزلوا وعلى الزوجين اذا كانت الزوجة من اهل الكتاب.

٣- للمورث حال حياته توزيع ماله على الورثة ذكوراً كانوا او اناثاً بالمساواة او ان يوصي بذلك على ان لايزيد على ثلث التركة وباجازة البقية فيما زاد على الثلث.

٤- للمورث ان يوصي لوارثه بما لايزيد على ثلث تركته.

٥- اذا تزاحمت الوصية الواجبة مع الوصية الاختيارية تقدم الاولى على الثانية.

المادة الخامسة والعشرون :

يوقف العمل بحكم الفقرة (١) من المادة الحادية و التسعين من القانون و يحل محلها مايلي:

١- يستحق الزوج مع الفرع الوارث لزوجته الربع ويستحق النصف عند عدمه اما الزوجة فتستحق الثمن عند وجود الفرع الوارث والربع عند عدمه بعد اخراج حصتها مما ساهمت به في تكوينه من التركة.

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

المادة السادسة والعشرون :

لايعمل باي نص قانوني او قرار يتعارض واحكام هذا القانون.

المادة السابعة والعشرون :

على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

المادة الثامنة والعشرون :

ينفذ هذا القانون اعتباراً من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

عدنــان المفتي
رئيس المجلس الوطني كوردستان ـ العراق

الاسباب الموجبه

نظراً لاهمية قانون الاحوال الشخصية وعلاقته المباشرة بالفرد والاسرة والمجتمع وبغية تطوير المجتمع الكوردستاني وتنظيم العلاقات العائلية والاجتماعية السائدة فيه وتحقيق العدل والمساواة بشأن التعامل الاجتماعي والاسري وخلق تنسيق وتناغم متوازنين بين القانون والتطورات المدنية المعاصرة وانعكاس تطلعات منظمات المجتمع المدني نحو تعزيز حقوق المرأة الكوردستانية وضمانها وتحقيق العدالة الفعالة بين المرأة والرجل جناحي الحياة الانسانية في المجتمع فقد شرع هذا القانون.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

بسم الله الرحمن الرحيم

إقليم كوردستان – العراق
رئاسة إقليم
الرئيس

باسم الشعب

قرار

رقم (٢٧) لسنة ٢٠٠٨

قانون إقرار دستور إقليم كوردستان – العراق

وفقا للفقرة الأولى من المادة العاشرة لقانون رئاسة إقليم كوردستان – العراق رقم (١) لسنة ٢٠٠٥ المعدل و بناء على ما شرعه المجلس الوطني لكوردستان – العراق في الدورة الثانية – الجلسة التاسعة عشر المنعقدة في ٢٦/١١/٢٠٠٨ قررنا إصدار:

قانون رقم (١٦) لسنة ٢٠٠٨
قـــانون إقـــرار دســتور اقليم كوردســـتان – العراق

المادة الاولى:

يقصد بالمصطلحات الآتية المعاني المبنية إزائها لأغراض هذا القانون:

أولاً: الاقليم: إقليم كوردستان . العراق.

ثانياً: المجلس: المجلس الوطني لكوردستان . العراق.

ثالثاً: المشروع: مشروع دستور اقليم كوردستان.

رابعاً: اللجنة: اللجنة المختصة بإعادة النظر في المشروع و المشكلة بقرار المجلس المرقم (٥) و المؤرخ في ٨/٩/٢٠٠٥.

المادة الثانية:

يعد المجلس في الدورة الانتخابية الاولى السلطة التأسيسية للإقليم كونه قد اقرالفيدرالية اساساً لعلاقة الإقليم مع العراق بقراره المرقم (٢٢) في ٤/١٠/١٩٩٢ و تبنى مشروع دستور إقليم كوردستان بموجب قراره المرقم (٢٦) في ٧/١١/٢٠٠٢.

المادة الثالثة:

يهدف هذا القانون إلى تحديد آلية لوضع دستور دائم للإقليم وفقاً لأحكام المادة ١٢٠ من الدستور العراقي الاتحادي.

المادة الرابعة:

تقوم اللجنة بتقديم المشروع و باللغتين الكوردية و العربية إلى رئاسة المجلس حال الانتهاء من أعمالها.

المادة الخامسة:

تقوم رئاسة المجلس بإدراج الصيغة النهائية للمشروع في جدول أعمال المجلس للتصويت عليه.

المادة السادسة:

يعرض المشروع على الاستفتاء العام بعد مصادقة المجلس عليه وبموافقة بما لا يقل عن ثلثي أعضائه.

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائعی کوردستان لەسایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

المادة السابعة:

على حكومة إقليم كوردستان طبع أعداد كافية من المشروع المصادق عليه من قبل المجلس باللغات الدارجة في الإقليم (الكوردية ـ العربية ـ التركمانية ـ السريانية)و عرضها على الشعب في استفتاء عام خلال مدة مناسبة تحددها حكومة الإقليم و بالتنسيق مع المفوضية العليا للانتخابات.

المادة الثامنة:

١. على حكومة الإقليم و بالتنسيق مع المفوضية العليا المستقلة للانتخابات في الإقليم إعداد كافة المستلزمات الضرورية لإنجاح عملية الاستفتاء العام للدستور في الموعد المحدد.
٢. تقوم المفوضية العليا المستقلة للانتخابات بالإشراف على عملية الاستفتاء العام في الإقليم.

المادة التاسعة:

على مجلس الوزراء إصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ أحكام هذا القانون.

المادة العاشرة:

على مجلس الوزراء و الجهات ذات العلاقة تنفيذ أحكام هذا القانون.

المادة الحادية عشرة:

ينفذ هذا القانون اعتباراً من تاريخ إصداره و ينشر في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

مسعود البارزاني
رئيـــس اقليم كوردستان ـ العراق

صدر هذا القانون في هەولێر في ٢٢سەرماوەرز لسنة٢٧٠٨ كوردية الموافق ١٦من ذي الحجة سنة ١٤٢٩ هجرية الموافق ١٤ من تشرين الأول ٢٠٠٨

الأسباب الموجبة

إن إقرار النظام الفدرالي في دستور جمهورية العراق الذي سبق وان تبناه المجلس الوطني الكوردستاني بقراره المرقم (٢٢) في ١٩٩٢/١٠/٤ يعطى الحق للأقاليم بأن يكون لها دستور خاص و تطبيقاً لما جاء في المادة (١٢٠) من دستور العراق ولوجود الحاجة إلى قانون ينظم آلية إقرار مشروع دستور إقليم كوردستان فقد شرع هذا القانون.

ئەرشيفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سايتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

استناداً الى أحكام الفقرة سادساً من المادة ٣٤ من قانون السلطة القضائية لاقليم كوردستان العراق رقم ٢٣ لسنة ٢٠٠٧ صدر النظام التالي :-

النظام الداخلي
لمجلس قضاء اقليم كوردستان - العراق
رقم (١) لسنة ٢٠٠٨

- الفصـــــل الاول-
((التعاريف))

المادة (١) :

يقصد بالتعابير التالية المعانِ المبينة ازاءها لأغراض هذا النظام .

الاقليم اقليم كوردستان – العراق .

المجلس / مجلس قضاء الاقليم .

الرئيس / رئيس المجلس .

العضو / عضو المجلس

قانون السلطة القضائية / قانون السلطة القضائية للاقليم رقم ٢٣ لسنة ٢٠٠٧ .

- الفصـــــل الثـــــاني -
((تشكيل المجلس))

المادة (٢) :

أ – المجلس هو أعلى سلطة قضائية في الاقليم و يشكل برئاسة رئيس محكمة تمييز الاقليم و عضوية نوابه ورئيس هيئة الاشراف القضائي ورئيس الادعاء العام و رؤساء محاكم الاستئناف في الاقليم او من ينوب عنهم .

ب – اذا غاب الرئيس يقوم مقامه اقدم نوابه .

- الفصـــــل الثـــالث -

المادة (٣) :

أ- لا ينعقد المجلس إلا بحضور الرئيس او من ينوب عنه عند غيابه وما لايقل عن ثلاثة ارباع أعضائه .

ب- يتخذ المجلس قراراته بأكثرية عدد أعضاءه .

ج – يجتمع المجلس مرة واحدة في الشهر على الاقل وللرئيس دعوته للاجتماع عند الحاجة .

- الفصـــــل الـــــرابع -
((اختصاصات المجلس))

المادة (٤) :

يتولى المجلس الاختصاصات التالية :-

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

١- اعداد الخطط لجهاز القضاء ومناقشتها وإبداء ملاحظاته عليها .

٢- النظر في تعيين وترقية ونقل واعادة القضاة والتحقق من سلوكهم وكفائتهم والاشراف على استقلال القضاء.

٣- اعداد ميزانية المجلس و رفعها الى المجلس الوطني لكوردستان – العراق لإقرارها .

٤- تكون النواحي الادارية و التنظيمية للمحاكم من اختصاص مجلس القضاء .

٥- تحديد ملاكات المحاكم و تعين شاغلين من المنتسبين و غيرهم ضمن تخصيصات ميزانية المجلس .

٦- وضع النظام الداخلي للمجلس .

٧- يحدد المجلس المحكمة التي يباشر القاضي عمله فيها بعد صدور مرسومه الاقليمي بتعينه .

٨- ترشيح رئيس و نواب و اعضاء محكمة التمييز تمهيداً لتعينهم بمرسوم اقليمي .

٩- تعين رئيس محكمة الاستئناف من قضاة الصنف الاول من بين نواب رؤساء محاكم الاستئناف .

١٠- تعين أوقات الدوام في المحاكم .

١١- انتداب القاضي للعمل في منطقة استئنافية اخرى غير المنطقة الذي يعمل فيها عند اقتضاء المصلحة العامة لمدة لا تزيد على سنة واحدة .

١٢- نقل القضاة خلال شهر تموز من كل سنة و يجوز عند اقتضـــــاء المصلحة العامة اجراء النقل في غير الشهر المذكور .

١٣- تشكيل لجنة شؤون القضاة من ثلاثة اعضـــــاء يتم اختيارهم من اعضاء المجلس في بداية كل سنة للنظر في الامور الانضباطية للقضاة وفق احكام المادة ٥٧ من قانون السلطة القضائية .

١٤- منح اجازة دراسية للقضاة وفق احكام المادة ٤٥ من قانون السلطة القضائية .

١٥- تسمية رئيس و أعضـــاء محكمة الجنايات الاصليين منهم و الاحتياط بناء على اقـــتراح من رئيس محكمة الاستئناف .

١٦- إقـــرار أقدمية القضاة عند تساوي اصنافهم و مناصبهم و تاريخ تعينهم .

١٧- ارســـال وفود من بين اعضائه او القضاة الى خارج الاقليم و دعوة وفود لزيـــارته .

١٨- مساعدة القـــاضي الذي يصاب بمرض يستدعي معالجته داخل او خـــارج الاقليم وذلك بعد توصية اللجنة الطبية المختصة .

- الفصـــــل الخـــــامس -

((صلاحيات الرئيس))

المادة (٥) :

الرئيس : هو رئيس الاعلى للسلطة القضائية في الاقليم وله الصلاحيات التالية :-

١- الاشراف والمراقبة على كافة المحاكم و القضاة و المخولين سلطات قضائية من موظفين و هيئات ولجان .

٢- الاشراف على اعمال محكمة التمييز وقضاتها .

٣- اصدار بيان بتقليص مدة عطلة المحاكم لمدة لاتزيد على (٣٠) يوماً عند الضرورة .

٤- اصدار بيان بتعين الدعاوى المستعجلة في عطلة المحاكم .

٥- اصدار بيان بتشكيل محكمة بداءة أو اكثر من مركز لكل محافظة او قضاء ويجوز تشكيلها في النواحي او تشكيل محكمة بداءة للنظر في نوع واحد من الدعاوى .

٦- اصدار بيان لتسمية رئيس محكمة الاحداث و المحكمين الاصليين و الاحتياطي و ذلك باقتراح من رئيس محكمة الاستئناف المختص .

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

٧-اداء القاضي المعين اليمين القانونية وفق الصيغة المصورة في المادة ٣٦/ثانياً من قانون السلطة القضائية امامه .

٨- سحب يد القاضي اذا كان الفعل المنسوب اليه يشكل جناية أو جنحة و احالته على المحكمة المختصة .

٩- إجراء المناقلة ضمن الميزانية الخاصة بمجلس القضاء .

- الفصـــــل الســـادس -

((مكتب المجلس))

المادة (٦) :

يرأسه مدير عام حاصل على شهادة بكلوريوس في القانون وله خدمة لا تقل عن خمسة عشرة سنة و يتم تعينه بناء على ترشيح من مجلس القضاء ويعاونه عدد من الموظفين يتولى تنظيم اعمال المجلس وتحضير مناهجه وتلخيص القضايا المعروضة وتبليغ قراراته ويرتبط به المديريات التالية :

أولاً : مديرية العلاقات والترجمة يرأسه مدير يحمل شهادة جامعية اولية من ذوي الخبرة يتولى :-

أ - تنظيم مراسلات المجلس برئاسة ديوان رئاسة الاقليم ومجلس الوزراء ومجلس القضاء الاعلى .

ب - يتولى ادارة و تنظيم مكتب المجلس .

ج - ترجمة الكتب والمراسلات الواردة و الصادرة.

ثانياً : مديرية الاعلام : يرأسه مدير يحمل شهادة جامعية ذات علاقة بمهامه او له ممارسة مدة لا تقل عن عشرة سنوات في مجال الاعلام يتولى تنظيم علاقة المجلس باجهزة الاعلام المختصة وفق توجيهات رئيس المجلس وتغطية نشاطات المجلس اعلامياً وتسهيل مهمة الصحافة لاداء رسالتها .

ثالثاً : مديرية شؤون القضاة : يرأسه موظف بدرجة مدير يعاونه عدد من الموظفين .

- الفصـــــل الســـابع -

المادة (٧) :

تشكل المديريات التالية في المجلس وترتبط بالرئيس او احد نوابه عند تخويله اياه من قبل الرئيس :

اولا: **مدير مكتب رئيس المجلس** : يرأسة موظف بدرجة مدير حاصل على شهادة بكالوريوس في القانون ويعاونه عدد من الموظفين وتتفرع منه قسم القلم السري .

ثانيا: **مديرية ذاتية الموظفين** :يرأسه موظف بدرجة مدير يعاونه عدد من الموظفين وتتألف من الاقسام التالية :

أ- الذاتية .

ب- الملاكات .

ج - الاضابير .

د- الطباعة .

هـ - الصادرة و الواردة .

ثالثاً : **مديرية الادارة** : يرأسه موظف بدرجة مدير يعاونه عدد من الموظفين وتتألف من الاقسام التالية :-

١- الادارة

٢- الفني

٣- المخزن

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

رابعاً: **مديرية الحسابات** :- يرأسه موظف بدرجة مدير يعاونه عدد من الموظفين وتتألف من الاقسام التالية:

أ- الرواتب

ب- الموازنة

ج - وحدة الحسابات

د - المصروفات

خامساً: **مديرية التدقيق** :- يرأسه موظف بدرجة مدير يعاونه عدد من الموظفين وتتألف من الاقسام التالية :

١- التدقيق

٢- هيئة التدقيق

سادساً: **مديرية التخطيط والاحصاء** : يرأسه موظف بدرجة مدير يعاونه عدد من الموظفين وتتألف من الاقسام التالية :-

أ- التخطيط

ب- الإحصاء

- الفصـــــل الـــثامن -
((الهيئة الاستشارية))

المادة (٨) :

الهيئة الاستشارية :- تتكون من مستشارين لا تقل عددهم عن ثلاثة لهم خبرة عالية في الشؤون الادارية او المالية ولا تقل ممارستهم في اختصاصهم عن خمسة عشر سنة وحاصل على شهادة جامعية أولية .

- الفصـــــل الـــــتاسع -
((تعين القضاة))

المادة (٩) :

١- عند وجود النقص في القضاة لدى محاكم الاقليم يقوم المجلس بالاعلان عنه في وسائل الاعلام ممن تتوفر فيه الشروط القانونية المنصوص عليها في المادة ٣٥ من قانون السلطة القضائية تقديم الطلب الى رئاسة المجلس خلال المدة المحددة في الاعلان .

٢- يحدد موعداً للامتحان التحريري والشفوي للمتقدمين .

٣- يختار المجلس العدد المطلوب من بين المتقدمين ويرفع اسمائهم الى رئاسة الاقليم لاصدار مرسوم اقليمي بتعينهم.

- الفصـــــل العـــــاشر -
((ميزانية المجلس))

المادة (١٠) :

للمجلس ميزانية سنوية و ملاك خاص به يقره المجلس ويصادق عليه ضمن الميزانية العامة للاقليم .

المادة (١١) :

يرفع مدير عام مكتب المجلس مشروعي الميزانية والملاك الى رئيس المجلس قبل شهرين في الاقل من انتهاء السنة المالية ليتولى عرضها على المجلس مع التقرير النهائي للحسابات الختامية .

ئەرشيفى ڕۆژنامەى وەقائعى كوردستان لە سايتى وەزارەتى داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

المادة (١٢) :

يرفع المجلس مشروعي الميزانية و الملاك الى المجلس الوطني لكوردستان العراق للمصادقة و ادخالهما ضمن الميزانية العامة للاقليم .

المادة (١٣) :

تراعى احكام قانون المحاسبات العامة في الامور الحسابية بالمجلس .

- الفصـــل الحــادي عشـــر -
((الاحكـــام المتفــرقة))

المادة (١٤) :

يجوز تعديل احكام هذا النظام بناءً على اقتراح من الرئيس او ثلاثة اعضاء المجلس و يتم التعديل بموافقة أغلبية عدد اعضاء المجلس .

المادة (١٥) :

لرئيس المجلس اصدار تعليمات داخلية لتسهيل تنفيذ احكام هذا النظام .

المادة (١٦) :

ينفذ هذا النظام من تاريخ اقراره من قبل المجلس بأغلبية عدد أعضائه وينشر في جريدة وقائع كوردستان .

كتب بأربيل في يـوم ٢ من شـهر بەفـرانبار لسـنة ٢٧٠٨ كـوردي المصـادف لليوم ٢٣ مـن شهر كـانون الاول لسـنة ٢٠٠٨ م

العضو	العضو	العضو	الرئيس
رامـز علي الداوودي	صباح عمر علي	سالار أحمد عبدالعزيز	أحمد عبدالله زبير
ن.ر. محكمة تمييز الاقليم	ن.ر. محكمة تمييز الاقليم	ن.ر. محكمة تمييز الاقليم	ر. محكمة تمييز الاقليم

العضو	العضو	العضو
اكـــرم فرج أمين	لطيف عثمان شـريف	نشأت أحمد رشيد
ر. محكمة استئناف منطقة كركوك	ر. محكمة استئناف منطقة السليمانية	ر. محكمة استئناف منطقة اربيل

العضو	الرئيس
محمد أمين هادي حسن	سازگار علي ناجي
رئيس محكمة استئناف منطقة دهوك	رئيسـة الادعـــاء العـــام

ئەرشيفى رۆژنامەى وەقائعى كوردستان لە سايتى وەزارەتى داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

وقائع كوردستان

الجــريدة الــرسمية لحكومة إقلـيم كــوردســـتان - العــــراق

تصـدر اسـبوعــيـاً من قــبل وزارة العــدل

الهيئة التحـــريرية فــي جـــريدة ﴿ وقائع كوردستان ﴾

١. علي عبدالرحمن محمد	مديــــــر .
٢. شـــوان صـــابر مصطفى	م – مديــر .

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM